

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.003.05.2019

Beata Piwowarska – Przewodnicząca Zarządu Koła
Polskiego Stowarzyszenia Na Rzecz Osób z
Niepełnosprawnością Intelktualną
w Gorzowie Wlkp.

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/089 - Pomoc państwa realizowana w formie środowiskowych domów samopomocy udzielana osobom z zaburzeniami psychicznymi

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Gorzowie Wlkp. ul. Walczaka 1, 66-400 Gorzów Wielkopolski (dalej: <i>PSONI Koło w Gorzowie Wlkp.</i> , <i>Stowarzyszenie</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Beata Piwowarska, Przewodnicząca Zarządu Koła Polskiego Stowarzyszenia Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną w Gorzowie Wlkp (dalej: <i>Przewodnicząca Zarządu Koła PSONI w Gorzowie Wlkp.</i>), od dnia 23 maja 2015 r. ¹ Kierownikiem Środowiskowego Domu Samopomocy w Gorzowie Wlkp. (dalej: <i>Kierownik ŚDS</i>) ² od dnia 1 stycznia 2015 r. ³ jest Katarzyna Bejuk.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wykorzystanie środków na funkcjonowanie środowiskowego domu samopomocy. 2. Spełnianie przez śds standardów usług świadczonych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zgodność realizowanych zadań z obowiązującymi przepisami.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016 – 2019 (I kwartał)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontrolerzy	Lidia Sobkowiak-Mariasz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/47/2019 z dnia 15.04.2019 r. Cezary Romanczenko, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/22/2019 z dnia 11.01.2019 r.

(akta kontroli str.1-36)

¹ Na podstawie protokołu z dnia 23 maja 2015 roku z Walnego Zebrania Sprawozdawczo Wyborczego Członków Koła Polskiego Stowarzyszenia Osób Upośledzonych Umysłowo w Gorzowie Wlkp. i uchwały Nr 1/2015 w sprawie ukonstytuowania się Zarządu. Uchwałą Nr 7 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Elektorów Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym z dnia 19 września 2015 roku w sprawie zmiany nazwy Stowarzyszenia oraz wprowadzenia zmian do Statutu Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, dokonano zmiany nazwy Stowarzyszenia na: „Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną” (uchwała weszła w życie z dniem podjęcia).

² Jednostka organizacyjna PSONI Koło w Gorzowie Wlkp., powołana uchwałą Nr 27 Zarządu Koła PSOU w Gorzowie Wlkp. z dnia 25 kwietnia 2002 r. oraz uchwałą Nr 39 Zarządu Głównego Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Warszawie z dnia 27 września 2003 r.

³ Na podstawie aktu powołania Zarządu Koła Polskiego Stowarzyszenia Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną w Gorzowie Wlkp. z dnia 30.12.2014 r. wydanego stosownie do art. 29 § 1 Statutu Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, obowiązującego do dnia 19 maja 2016 r. Od dnia 20 maja 2016 roku obowiązuje Statut Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2016-2018 środki finansowe przeznaczone na funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy w Gorzowie Wlkp. (dalej: *ŚDS*), przekazane przez Miasto Gorzów, zostały prawidłowo wykorzystane przez *ŚDS*. Ww. środki były wystarczające na pokrycie bieżących wydatków.

Obiekt, w którym *PSONI Koło* w Gorzowie Wlkp. prowadził działalność, w okresie objętym kontrolą podlegał przebudowie wraz z termomodernizacją. Koszty realizacji wymienionej inwestycji sfinansowane przez *PSONI Koło* w Gorzowie Wlkp. wyniosły 586,2 tys. zł. Ponadto Wojewoda sfinansował rozwój domu, poprzez wsparcie uruchomienia od października 2018 r. dwóch nowych miejsc. W badanym okresie *ŚDS* osiągnął standard usług bytowych, określony w §18 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (dalej: *rozporządzenie w sprawie śds*)⁶. Negatywnie należy ocenić nieprawidłowość polegającą na użytkowaniu budynku przez *ŚDS* bez pozwolenia, wymaganego ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁷ (dalej: *ustawa Prawo budowlane*).

W latach 2016-2019 (I kwartał) usługi świadczone na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi odpowiadały standardom ustalonym przepisami rozporządzenia. Pracownicy spełniali wymogi określone ww. rozporządzeniem dotyczące kwalifikacji. *ŚDS* posiadał wymagane przepisami prawa dokumenty regulujące jego funkcjonowanie, prowadził prawidłowo dokumentację zbiorczą i indywidualną uczestników oraz sporządzał sprawozdania z działalności domów. W toku kontroli NIK stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieprzekazaniu jednostce zlecającej – Miastu Gorzów Wlkp. sprawozdań z działalności domu w roku budżetowym 2016 i 2017.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Wykorzystanie środków na funkcjonowanie *śds*

1.1. W okresie objętym kontrolą *PSONI Koło* w Gorzowie Wlkp. było zobowiązane z tytułu zawartej z Miastem Gorzów Wlkp. (dalej: *Zleceńodawca*) umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej: *prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy typu B dla osób z niepełnosprawnością intelektualną różnych stopni*⁹ (dalej: *umowa o powierzenie realizacji zadania publicznego*) z terminem realizacji zadania ustalonym od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 30 czerwca 2020 roku¹⁰.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz.U. Nr 238, poz. 1586, ze zm.

⁷ Dz.U. z 2018 r., poz. 1202, ze zm.

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Umowa Nr 01/ŚDS/2015 z dnia 01 lipca 2015 r.

¹⁰ To jest zgodnie z art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450 ze zm.).

W umowie określono¹¹: szczegółowy opis zadania, w tym cel, na jaki dotacja została przyznana i termin jego wykonania, wysokość udzielonej dotacji i tryb płatności, termin wykorzystania dotacji, tryb kontroli wykonywania zadania, termin i sposób rozliczenia udzielonej dotacji oraz termin zwrotu niewykorzystanej części dotacji¹². Przedmiotowa umowa została sporządzona z wykorzystaniem wzoru określonego w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru oferty i ramowego wzoru umowy dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania¹³ (dalej: *rozporządzenie w sprawie wzoru oferty i ramowego wzoru umowy dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania*). Umowa nie przewidywała przeznaczenia dotacji na wydatki/zakupy inwestycyjne.

(akta kontroli str.72-84)

Oferta realizacji zadania publicznego przygotowana przez PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. i złożona Zleceńdawcy w dniu 19 czerwca 2015 r., była sporządzona z wykorzystaniem wzoru określonego załącznikiem nr 1 rozporządzenia w sprawie wzoru oferty i ramowego wzoru umowy dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania.

(akta kontroli str. 37-71)

1.2. Dotacje na działalność bieżącą ŚDS otrzymane przez PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. w poszczególnych pełnych latach badanego okresu, tj. w:

- 2016 r. wyniosły 532,6 tys. zł,
- 2017 r. wyniosły 584,3 tys. zł, w tym dodatkowe środki przyznane na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi w ramach programu „Za życiem” w wysokości 41,8 tys. zł,
- 2018 roku wyniosły 747, 7 tys. zł, w tym dodatkowe środki przyznane na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi w ramach programu „Za życiem” w wysokości 109,4 tys. zł.

Całość otrzymanych w poszczególnych latach środków z dotacji została wykorzystana zgodnie z umową na bieżące koszty związane z funkcjonowaniem ŚDS¹⁴.

W poszczególnych latach objętych kontrolą, PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. nie otrzymywało dotacji na zadania inwestycyjne¹⁵.

¹¹ Zgodnie z art. 221 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2017 r. poz. 2077, ze zm.).

¹² W umowie nie sprecyzowano, czy PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. wydając otrzymywane środki ma stosować przepisy ustawy z dnia 24 stycznia 2014 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. poz. 1986 ze zm.) dalej: *ustawa Prawo zamówień publicznych* lub zachowując inne zasady konkurencyjności.

¹³ Dz. U. z 2011 r. Nr 6, poz. 25 – rozporządzenie zostało uchylone z dniem 3 września 2016 r.

¹⁴ Zgodnie z § 3 pkt 10 umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej, dotacja, o której mowa w ust. 4 zostanie przeznaczona na następujące rodzaje kosztów: wynagrodzenia pracowników zatrudnionych do realizacji zadania, pochodne od wynagrodzeń, premie, nagrody regulaminowe, pochodne od premii i nagród, odpis na ZFŚS, świadczenia BHP, dowóz uczestników, konsultacje lekarskie, poradnictwo psychologiczne, bieżące naprawy, zakup materiałów i wyposażenia, czynsz oraz gaz energia, woda, ścieki, środki czystości, wywóz śmieci, monitoring, obsługa administracyjna (wynagrodzenia, pochodne i ZFŚS), media (telefon, TV, internet), sieć logiczna.

¹⁵ Budynek przy ul. Walczaka 1 w Gorzowie, w którym mieści się ŚDS stanowi własność Miasta Gorzowa Wlkp. Do dnia 30 czerwca 2017 r. był to obiekt wynajmowany od Miasta Gorzowa Wlkp. przez PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. na podstawie umowy najmu Nr 30/ADM/4/2014 z dnia 25 listopada 2014 roku zawartej na czas nieokreślony. Od dnia 1 lipca 2017 r. PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. włada nieruchomością na podstawie umowy użyczenia nr 81/17 z dnia 30 czerwca 2017 r. zawartej z Miastem Gorzów Wlkp. na czas określony od dnia 1 lipca 2017 r. do dnia 30 czerwca 2020 r. Stosownie do treści § 4 – 10 umowy: stowarzyszenie zobowiązuje się do korzystania z nieruchomości na cele

W 2014 r., gdy Miasto Gorzów Wlkp. przekazało PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. budynek, m.in. na prowadzenie działalności ŚDS, był on w złym stanie technicznym. Rozpoczęły się prace remontowo-przystosowawcze i przyjęto program naprawczy. Poza dostosowaniem go do standardów ŚDS wymaganych rozporządzeniem w sprawie śds, wystąpiła konieczność wymiany instalacji elektrycznej, instalacji sanitarnej, CO, wentylacji i ocieplenia.

W okresie objętym kontrolą PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. w zakresie prowadzonej działalności realizowało *Program Naprawczy Środowiskowego Domu Samopomocy w Gorzowie Wlkp. przy ul. Walczaka 1 na lata 2015-2018* (dalej: program), który był na bieżąco aktualizowany¹⁶. Program przewidywał: modernizację centralnego ogrzewania, rozebranie klatki zachodniej i zalanie stropów, remont części korytarza, wyznaczenie i wykończenie łazienek oraz toalet, prace remontowo-adaptacyjne w czterech pomieszczeniach do prowadzenia treningów i szatni, izolację i prace remontowe w części piwnicy przeznaczonej dla ŚDS na magazyny, wymianę okien wraz z montażem rolet zewnętrznych, izolację ścian, budowa podjazdów i chodnika, budowę miejsca rekreacyjnego, termomodernizację. Z programu naprawczego (z września 2015 r.¹⁷) wynikało, że spełnione zostały standardy określone w rozporządzeniu w sprawie śds w zakresie: sposobu funkcjonowania ŚDS, trybu kierowania i przyjmowania do ŚDS, kwalifikacji pracowników oraz standardów usług świadczonych, za wyjątkiem liczby toalet. W aktualizacji programu naprawczego z lipca 2017 r. wskazano, że ŚDS spełnia już standardy wynikające z rozporządzenia w sprawie śds, jednak istnieją potrzeby w zakresie termomodernizacji obiektu, a także m.in. prace w zakresie wykonania zabezpieczenia alarmowego przed włamaniem, drzwi przeciwpożarowych z przepustami, zabezpieczenia ścian przed zniszczeniem wózkami, montażu sufitów podwieszanych.

(akta kontroli str. 85-255, 860-979)

W okresie objętym kontrolą PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. zgłaszało organowi prowadzącemu – Miastu Gorzów Wlkp. następujące potrzeby:

- w 2016 r. - konieczność wykonania prac remontowo-adaptacyjnych (koszt 374,6 tys. zł), wyposażenia (koszt 33,1 tys. zł);
- w 2017 r. - prace remontowo-adaptacyjne (koszt 680,4 tys. zł);
- w 2018 r. – zakup trzech par drzwi przeciwpożarowych (koszt 30 tys. zł), przywrócenie stanu pomieszczeń po termomodernizacji¹⁸ (koszt 50 tys. zł).

(akta kontroli str. 980 - 1005)

Z programu naprawczego z 2019 r. wynika, że do zrealizowania pozostały: przywrócenie właściwego stanu technicznego pomieszczeń, w których

statutowe określone w umowie. Stowarzyszenie bez zbędnej zwłoki dokona na własny koszt ubezpieczenie przedmiotu użyczenia. Stan faktyczny i techniczny budynku jest Stowarzyszeniu znany. Stowarzyszenie zobowiązuje się do ponoszenia kosztów związanych z utrzymaniem nieruchomości oraz kosztów związanych z charakterem prowadzonej działalności. Miastu przysługuje prawo przeprowadzenia kontroli nieruchomości pod względem jej wykorzystania zgodnie z celem użyczenia. Stowarzyszenie zobowiązuje się do utrzymania nieruchomości w należytym stanie, w tym utrzymania czystości i porządku. Roboty budowlane na nieruchomości, wymagają zgłoszenia lub pozwolenia na budowę na podstawie przepisów ustawy – Prawo budowlane – mogą być wykonane wyłącznie za zgodą Miasta. Miasto nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne szkody powstałe w majątku Stowarzyszenia. Z ww. regulacji wynika, że odpowiedzialność za utrzymanie obiektu oraz jego remonty przejęło PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. Przedmiotowa umowa nie reguluje odpowiedzialności za przeglądy okresowe budynku i prowadzenie książki obiektu.

¹⁶ Czterokrotnie jako program na lata 2017-2018.

¹⁷ Program naprawczy przesłany Wojewodzie Lubuskiemu (po uwzględnieniu zgłaszanych uwag) pismem G CPR.DO.451.1.6.2015 z dnia 16.09.2015 r.

¹⁸W części pomieszczeń prowadzone są roboty budowlane w związku z zadaniem „Termomodernizacja obiektu użyteczności publicznej przy ul. Walczaka 1 w Gorzowie Wlkp.” Zadanie to jest realizowane przez Miasto Gorzów Wlkp. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020 Oś Priorytetowa 3 Gospodarka niskoemisyjna dla Działania 3.2 Efektywność energetyczna dla Poddziałania 3.2.2 Efektywność energetyczna – ZIT Gorzów Wlkp.

przeprowadzano prace związane z termomodernizacją (m.in. malowanie ścian, montaż sufitów), instalacja alarmowa, instalacja systemu ewakuacyjnego, montaż czujników przeciwpożarowych i zabezpieczeń drzwi. Ponadto konieczny jest montaż trzech par drzwi przeciwpożarowych, czego nie uwzględniono w harmonogramie, zgodnie z wytycznymi Wojewody Lubuskiego.

(akta kontroli str. 966-1112)

Zgodnie z pismem Wojewody Lubuskiego z dnia 29 stycznia 2019 r. skierowanym do kierowników jednostek samorządu terytorialnego¹⁹, które PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. otrzymało do wiadomości, należy dokonać oceny stopnia realizacji założeń programów naprawczych pod względem ich standaryzacji, w programach tych nie należy uwzględniać m.in. kosztów prac, które wynikają z przepisów przeciwpożarowych.

(akta kontroli str. 1106-1107)

1.3. Dotacje zostały wykorzystane na zadanie określone w umowie o powierzenie realizacji zadania publicznego, tj. *prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy typu B dla osób z niepełnosprawnością intelektualną różnych stopni*. Miesięczna kwota dotacji na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia ŚDS została wyliczona zgodnie z art. 51c ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej²⁰. Środki otrzymanej dotacji w poszczególnych latach wydatkowane zostały zgodnie z przeznaczeniem, a liczba uczestników ŚDS odpowiadała liczbie zadeklarowanej²¹.

(akta kontroli str. 72-288)

PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. jako podmiot spoza sektora finansów publicznych prowadzący ŚDS, wydatkował środki pochodzące z dotacji zgodnie z celem, na jaki ją uzyskał oraz na warunkach określonych umową o powierzenie realizacji zadania publicznego, to jest według rodzajów kosztów w niej wskazanych. W badanym okresie wydając otrzymane środki dotacji nie stosowano ustawy Prawo zamówień publicznych.

(akta kontroli str. 72-255)

1.4. Rozliczenia wykorzystania dotacji złożone zostały w terminach i na zasadach przewidzianych w umowie o powierzenie realizacji zadania publicznego²². Kwoty dotacji wykorzystanych, rozliczonych oraz wykazanych w sprawozdaniach częściowych i rocznych z wykonania zadania publicznego, były zgodne z kwotami dotacji przyznanych stosownymi aneksami do umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego na dany rok²³.

(akta kontroli str. 85-255)

1.5. Przeprowadzone w dniu 27 lutego 2019 r. oględziny siedziby ŚDS potwierdziły spełnianie standardu usług określonych w § 18 rozporządzenia w sprawie śds. Oględziny wykazały, że obiekt w którym znajduje się ŚDS, usytuowany jest

¹⁹ Pismo Wojewody Lubuskiego znak PS-I.9422.1.2019 z dnia 29 stycznia 2019 r.

²⁰ Dz. U. z 2018 r., poz. 1508, ze zm.

²¹ Na podstawie próby 15 meldunków złożonych do Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego przez PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. za lata 2016-2018 oraz na podstawie wglądu do ewidencji zbiorczej i list obecności uczestników ŚDS.

²² Zgodnie z § 8 pkt 1 i 2 umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej – zlecniodawca jest zobowiązany do sporządzania półrocznych sprawozdań częściowych z wykonania zadania publicznego i składania ich w siedzibie Zlecniodawcy w terminie do 31 lipca br. Sprawozdanie roczne z wykonania zadania publicznego powinno być sporządzone i złożone w siedzibie Zlecniodawcy w terminie do 31 stycznia roku następnego.

²³ Rozliczenie dotacji za 2016, 2017 i 2018 rok.

w miejscu zapewniającym bezpieczeństwo i spokój uczestników zajęć. Budynek jest pozbawiony barier architektonicznych oraz wyposażony w udogodnienia umożliwiające funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym, tj.: przy budynku znajdują się podjazdy dla wózków inwalidzkich, w budynku nie ma progów w ciągach komunikacyjnych, wejścia do wszystkich pomieszczeń ŚDS uwzględniają potrzeby osób poruszających się na wózkach inwalidzkich²⁴, a łazienki i sanitariaty zostały przystosowane do tych potrzeb. W budynku znajdują się: sala ogólna umożliwiająca spotykanie się uczestników zajęć i ich rodzin, cztery²⁵ wielofunkcyjne pomieszczenia do prowadzenia działalności wspierającej, aktywizującej i rehabilitacyjnej, m. in. w formie treningów (sala do aktywności ruchowej, sala poligraficzna do zajęć grupowych, sala doświadczania świata do zajęć stymulacji polisensorycznej, sala do zajęć terapeutycznych), pokój wyciszenia stanowiący odrębne pomieszczenie²⁶, wydzielone pomieszczenie kuchenne z niezbędnymi urządzeniami i sprzętem gospodarstwa domowego, pełniące funkcję pracowni kulinarnej, jadalnia pełniąca funkcję klubu lub sali aktywizacji i terapii zajęciowej, łazienka wyposażona w natrysk, jedna toaleta z czterema umywalkami i czterema kabinami wc, po dwie dla kobiet i mężczyzn, jedna toaleta z umywalką i wc oraz jedna dodatkowa toaleta dla personelu²⁷. W przypadku pokoju do indywidualnego poradnictwa psychologicznego, socjalnego, pedagogicznego lub logopedycznego, pełniącego ponadto funkcję pokoju wyciszenia to stanowi je jedno z pomieszczeń wielofunkcyjnych²⁸. Pomieszczenia ŚDS wyposażone są w meble i sprzęty niezbędne do prowadzonych w nich zajęć. Jednostka posiada sprzęt do treningu samoobsługi i zaradności życiowej. Dodatkowo ŚDS wyposażony jest w podstawowy sprzęt rehabilitacyjny oraz do prowadzonej terapii.

(akta kontroli str. 289-368)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność jednostki w zbadanym obszarze. Przeprowadzone oględziny siedziby ŚDS wykazały, że spełniono standard usług bytowych, o którym mowa w § 18 rozporządzenia w sprawie śds. Środki finansowe przeznaczone na funkcjonowanie ŚDS były prawidłowo wykorzystywane oraz w pełni pokrywały koszty jego bieżącej działalności.

²⁴ W dniu przeprowadzanych oględzin 14 osób poruszało się na wózkach inwalidzkich.

²⁵ To jest ponadstandardowo (wymagane są, co najmniej dwa wielofunkcyjne pomieszczenia do prowadzenia działalności wspierającej, aktywizującej i rehabilitacyjnej, między innymi w formie treningów, stosownie do §18 pkt 5 lit. b rozporządzenia w sprawie śds).

²⁶ To jest ponadstandardowo - liczba uczestników ŚDS ze zdiagnozowanym spektrum autyzmu to 2 osoby (pokój wyciszenia stanowiący odrębne pomieszczenie powinien znajdować się w domach, w których uczestnikami są osoby ze spektrum autyzmu w liczbie przekraczającej 3 osoby, stosownie do §18 pkt 5 lit. c rozporządzenia w sprawie śds).

²⁷ To jest ponadstandardowo – liczba miejsc na dzień oględzin to 37 osób (19 kobiet i 18 mężczyzn) - co najmniej dwie toalety, osobno dla kobiet i mężczyzn (zalecana jest jedna toaleta dla nie więcej niż 10 uczestników, stosownie do §18 pkt 5 lit. g rozporządzenia w sprawie śds).

²⁸ Indywidualne zajęcia z psychologiem, pedagogiem, logopedą w ŚDS odbywają się aktualnie poza godzinami zajęć grupowych, co umożliwia prowadzenie ich w pomieszczeniu wielofunkcyjnym. Po zakończeniu remontu funkcję pokoju wyciszenia będzie pełniło pomieszczenie do tego przeznaczone. Ponadto poradnictwo indywidualne prowadzone jest także w biurze Kierownika ŚDS.

2. Spełnianie przez śds standardów usług świadczonych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zgodność realizowanych zadań z obowiązującymi przepisami.

Opis stanu faktycznego

2.1. ŚDS w Gorzowie Wlkp. jest domem typu B (dla osób upośledzonych umysłowo)²⁹. ŚDS jest przeznaczony na 37 miejsc³⁰, spełniając tym samym limity miejsc określone w § 5 rozporządzenia w sprawie śds. Liczba osób korzystających z usług ŚDS w poszczególnych latach objętych kontrolą wyniosła³¹: 35 uczestników w 2016 r., 35 uczestników w 2017 r. oraz 35 uczestników od stycznia do września 2018 r. Od października 2018 r. oraz w I kwartale 2019 r. to 37 uczestników w związku z utworzeniem dwóch nowych miejsc.

Liczba osób przebywających w ŚDS ulegała zmianie w poszczególnych miesiącach lat objętych badaniem:

- 2016 r. w: styczniu 35 osób i 2 osoby w formie klubowej³², odpowiednio: lutym 35+2 osoby, marcu 35+2 osoby, kwietniu 35+2 osoby, maju 35+1 osoba, czerwcu 35 osób, lipcu 35 osób, sierpniu 35+1 osoba, wrześniu 35+3 osoby, październiku 35+3 osoby, listopadzie 35+2 osoby, grudniu 35+3 osoby;
- 2017 r. w: styczniu 35+2 osoby, lutym 35+2 osoby, marcu 35+1 osoba, kwietniu 35+1 osoba, maju 35+1 osoba, czerwcu 35 osób, lipcu 35 osób, sierpniu 35+1 osoba, wrześniu 35+1 osoba, październiku 35+1 osoba, listopadzie 35+1 osoba, grudniu 35+1 osoba;
- 2018 r. w: styczniu 35+2 osoby, lutym 35+3 osoby, marcu 35+4 osoby, kwietniu 35+3 osoby, maju 35+3 osoby, czerwcu 35+4 osoby, lipcu 35+4 osoby, sierpniu 35+3 osoby, wrześniu 35+4 osoby, październiku 37+3 osoby, listopadzie 37+3 osoby, grudniu 37+2 osoby;
- 2019 r.: w styczniu 37+5 osób, w lutym 37+1 osoba.

(akta kontroli str. 376-410)

W styczniu 2019 r. uczestnikami zajęć było 19 kobiet i 18 mężczyzn, w wieku od 24 do 58 lat. W badanym okresie, pięciu uczestników ŚDS było mieszkańcami gmin ościennych³³, z którymi (gminy: Deszczno, Bogdaniec oraz Kłodawa) Miasto Gorzów Wlkp. zawarło porozumienia w sprawie objęcia ich mieszkańców opieką i usługami świadczonymi przez ŚDS.

ŚDS działa pięć dni w tygodniu, od poniedziałku do piątku w godzinach 7.00-16.00. ŚDS nie dysponuje miejscami całodobowego pobytu.

(akta kontroli str. 376-379)

²⁹ Stosownie do § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie śds.

³⁰ Według stanu na dzień 31.12.2018 r. W związku z pojawiającymi się okresowymi nieobecnościami uczestników na zajęciach, każdego roku kilku osobom oczekującym na przyjęcie proponuje się uczestnictwo w tzw. formie klubowej.

³¹ W poszczególnych latach objętych kontrolą skierowanie do ŚDS: w 2016 r. otrzymało 39 osób (4 rezygnacje), w 2017 r. otrzymało 36 osób (1 rezygnacja) w 2018 r. otrzymało 39 osób (2 rezygnacje).

³² W związku z pojawiającymi się okresowymi nieobecnościami uczestników ŚDS na zajęciach (skierowanych do ŚDS na podstawie decyzji Gorzowskiego Centrum Pomocy Rodzinie), każdego roku kilku osobom oczekującym na przyjęcie umożliwiano uczestnictwo w tzw. formie klubowej. Od sierpnia 2018 roku liczbę uczestników w formie klubowej (po uzgodnieniu z Lubuskim Urzędem Wojewódzkim), wykazywano w miesięcznych meldunkach do LUW, celem urzeczywistnienia faktycznej liczby osób korzystających z usług ŚDS.

³³ Gmina Kłodawa - po jednym uczestniku w 2016 r., 2017 r. i 2019 r. oraz dwóch uczestników w 2018 r., Gmina Bogdaniec - po jednym uczestniku w 2016, 2017 i 2018 r. oraz Gmina Deszczno - dwóch uczestników w 2016 r. Łącznie w latach 2016 – I kwartał 2019 r. uczestnikami ŚDS w Gorzowie Wlkp. było 5 uczestników z gmin ościennych.

Ponad 70% uczestników ŚDS³⁴ stanowiły osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Dwadzieścia dwie osoby wymagały wsparcia lub wyręczania w codziennych czynnościach związanych z higieną, spożywaniem posiłków, poruszaniem się (14, tj. 38% uczestników śds poruszało się na wózkach inwalidzkich). W ŚDS nie zatrudniano asystentów osób niepełnosprawnych, ale zatrudnieni opiekunowie, realizowali również wsparcie lub wyręczanie osób o zwiększonych potrzebach zakresie codziennych czynności związanych z higieną, spożywaniem posiłków, poruszaniem się³⁵.

(akta kontroli str. 376-379, 714-715)

2.2. ŚDS posiadał podstawowe dokumenty określające jego funkcjonowanie, tj. *Statut ŚDS PSONI Koło w Gorzowie Wlkp.*, *Regulamin Organizacyjny ŚDS PSONI Koło w Gorzowie Wlkp.*, *Program działalności ŚDS* i *Plan pracy ŚDS* na każdy rok objęty badaniem. Regulamin organizacyjny oraz program działalności domu i plan pracy na każdy rok, zostały opracowane przez Kierownika ŚDS w uzgodnieniu z wojewodą i zatwierdzone przez Prezydenta Miasta Gorzowa Wlkp, stosownie do § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie śds.

(akta kontroli str. 384-410)

2.3. W obiekcie, w którym funkcjonuje ŚDS od czasu przekazania go w 2014 r. PSONI Koło w Gorzowie Wlkp., prowadzona jest inwestycja budowlana polegająca na dostosowaniu go do potrzeb działalności na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie³⁶.

(akta kontroli str. 369-375, 461-496)

Koszty związane z inwestycją dostosowania budynku do potrzeb działalności na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie wyniosły w latach 2014-2018 łącznie 504,2 tys. zł i poniesione zostały ze środków własnych PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych³⁷.

(akta kontroli str. 507-508)

³⁴ Na dzień 1 marca 2019 r.

³⁵ W 2016 r. było to 5 opiekunów, w 2017 r.: 3 opiekunów, w 2018 r.: 4 opiekunów, w I kw. 2019 r.: 4 opiekunów.

³⁶ Nieruchomość przekazana została przez Miasto Gorzów Wlkp. w celu zwiększenia bazy lokalowej PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. i umożliwienia realizacji zadań statutowych. Budynek w części jest użytkowany przez PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. w którym prowadzona jest działalność Biura Obsługi Placówek należących do PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. (część piętra budynku) oraz ŚDS (część parteru budynku) – zarówno na piętrze jak i parterze znajdują się także części nieużytkowane budynku (nie prowadzi się tam żadnej działalności). W związku z koniecznością przystosowania obiektu do realizacji tych zadań Inwestor – Koło Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym opracowało dokumentację budowlaną dla zadania inwestycyjnego pn. „Rozbudowa z przebudową budynku Zespołu Kształcenia Specjalnego Nr 1 wraz ze zmianą sposobu użytkowania z przeznaczeniem na Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy, Środowiskowy Dom Samopomocy i Ośrodek Wczesnej Interwencji” oraz rozpoczęło prace adaptacyjne. Decyzją Nr 464/15 Prezydenta Miasta Gorzowa Wlkp. z dnia 2.10.2015 r. zatwierdzono projekt budowlany i udzielono pozwolenia na budowę, w dniu 9.10.2015 r. Prezydent Miasta Gorzowa Wlkp. wydał i zarejestrował Dziennik Budowy nr 481/ 2015 tom I. Inwestycja ta jest w trakcie realizacji, a z całego projektu wydzielone zostało zadanie pn. „Termomodernizacja obiektu użyteczności publicznej przy ul. Walczaka 1 w Gorzowie Wlkp.”, które jest realizowane i finansowane przez Miasto Gorzów Wlkp. na podstawie porozumienia nr 1/2018 zawartego pomiędzy Miastem Gorzów Wlkp. a PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. Zgodnie z §2 pkt 2 i 3 porozumienia, Miasto przy przyjęciu za wyjściową wartość szacowanych prac przewidział, iż wkład własny konieczny do złożenia aplikacji wyniesie 396,4 tys. zł, a PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. na poczet pokrycia części wkładu własnego Miasta, zobowiązał się dokonać dwóch wpłat: kwoty 41 tys. zł w terminie do dnia 31.08.2018 r. oraz 41 tys. zł do dnia 31.08.2019 r. Termomodernizację zakończono dnia 31 marca 2019 r.

³⁷ W poszczególnych latach wydatkowano: 2014 r. – 19,6 tys. zł, 2015 r. – 41,8 tys. zł, 2016 r. – 44,2 tys. zł, 2017 r. – 36 tys. zł (środki PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. z 1% dla OPP i składek członkowskich), 2018 r. – 362,4 tys. zł, w tym 90 tys. zł (środki ROPS/PFRON) i 272,4 tys. zł (środki PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. z 1% dla OPP i składek członkowskich).

Roboty inwestycyjne w tym obiekcie były prowadzone etapami i dotyczyły:

- w 2014 r. (wówczas śds nie prowadził w tym budynku swojej działalności)³⁸:
 - prace remontowe przystosowujące pomieszczenia ŚDS do działalności (remont kuchni, jadalni, pomieszczenia wielofunkcyjnego wyposażonego w łóżka rehabilitacyjne, sali doświadczania świata i korytarza oraz przystosowanie do użytku toalet, sali ogólnej, biura i szatni dla uczestników) – parter budynku;
 - przystosowanie pomieszczeń dla Biura Obsługi Placówek (jednostka administracyjna PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. dalej: BOP) - piętro budynku.
- w 2015 r. (od 1 marca z obiektu, z parteru, korzystali już uczestnicy, a śds prowadził w nim swą działalność):
 - wyburzenie klatki schodowej ŚDS - parter budynku;
 - budowa toalet – parter budynku;
 - wymiana wewnętrznej linii zasilającej i rozdzielni głównej;
 - demontaż urządzeń na poddaszu;
 - uporządkowanie poddasza;
 - budowa leżaka kanalizacji;
- w 2016 r.:
 - remont sali poligraficznej w ŚDS - parter budynku;
 - remont toalety i łazienki z natryskiem dla uczestników ŚDS- parter budynku;
 - przystosowanie pomieszczeń dla BOP - piętro budynku (ciąg dalszy robót od 2014 r.);
 - montaż rozdzielni elektrycznych dla poszczególnych placówek;
 - wykonanie podjazdów, tarasów, osuszenie budynku - prace na zewnątrz budynku;
- w 2017 r.:
 - montaż rozdzielni elektrycznych dla poszczególnych placówek, (cd. robót od 2016 r.);
 - rozpoczęcie wymiany posadzek w piwnicy budynku (zakończono w 2018 r.);
 - wykonanie archiwum – piwnica budynku;
- w 2018 r.:
 - budowa środkowej klatki schodowej;
 - wyburzenie części piętra wraz z budową ścian działowych - piętro budynku;
 - naprawa dachu;
 - wykonanie instalacji odgromowej;
 - wykonanie pionów kanalizacyjnych;
 - termomodernizacja - rozpoczęcie prac w całym budynku etapami;

³⁸ Powierzchnia ŚDS, którego siedziba wcześniej znajdowała się przy ul. Osadnicza 3 w Gorzowie Wlkp. nie spełniała norm w zakresie standaryzacji. Nastąpiła zatem konieczność przeniesienia ŚDS do innego obiektu – przy ul. Walczaka 1. W roku 2014 prace budowlane były wykonywane na podstawie zgłoszenia robót budowlanych i polegały na przygotowaniu do użytkowania - łazienka i trzy sale do prowadzenia terapii. Zgłoszenie robót dotyczyło tylko części ŚDS. Prace były finansowane przez Miasto Gorzów Wlkp. oraz przez PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. – poniesione przez jednostkę prowadzącą ŚDS koszty w tym zakresie wyniosły 19,6 tys. zł. (środki PSONI - głównie z 1% dla OPP). Od 2015 roku rozpoczęły się roboty inwestycyjne realizowane zgodnie z projektem budowlanym.

- w 2019 roku:
 - zakończenie termomodernizacji;
 - remont sali ogólnej, pokoju wyciszenia, sali do aktywności ruchowej, remont szatni dla uczestników ŚDS i toalety dla pracowników – parter budynku.

Uczestnicy ŚDS w okresie trwania ww. prac, nie korzystali z pomieszczeń remontowanych³⁹.

Ze złożonego przez Kierownik ŚDS wyjaśnienia wynika, że od marca 2015 r. pracownicy i uczestnicy korzystali z części parterowej obiektu, tj. wyremontowanych pomieszczeń kuchni, jadalni, pomieszczenia wielofunkcyjnego wyposażonego w łóżka rehabilitacyjne, sali doświadczania świata i korytarza oraz przystosowanych do użytku toalet, sali ogólnej, pokoju wyciszeń i szatni dla uczestników. W 2016 r. wyremontowano kolejną toaletę dla uczestników, łazienkę z natryskiem oraz salę poligraficzną. Od września 2018 r. rozpoczęto termomodernizację obiektu, w ramach której z bieżącej działalności okresowo wyłączano pojedyncze pomieszczenia. W 2019 r. po termomodernizacji wyremontowano salę ogólną, pokój wyciszenia, szatnię dla uczestników, salę do aktywności ruchowej i toaletę dla pracowników. Kierownik ŚDS nadmieniał, że: *zakres wykonywanych robót umożliwiał prowadzenie w tym samym czasie zajęć z uczestnikami i nie zagrażał ich bezpieczeństwu. W poszczególnych latach wszystkie roboty budowlane wykonywane na terenie obiektu były objęte nadzorem inspektorów budowlanych i specjalisty ds. BHP. Przygotowywane zamówienia publiczne na roboty budowlane opatrzone były klauzulą zapewnienia przez wykonawcę robót, bezpieczeństwa użytkownikom budynku i organizowania robót w taki sposób, by nie były one uciążliwe i umożliwiały użytkowanie i prowadzenie w budynku bieżącej działalności. Roboty powodujące hałas, czy zwiększone pylenie realizowane były w weekendy bądź w godzinach popołudniowych, po zamknięciu ŚDS. Niedogodności związane z wykonywaniem prac budowlanych w obiekcie, były krótkotrwałe i nie miały wpływu na bieżącą działalność ŚDS. W trakcie prowadzenia prac związanych z termomodernizacją (wymiana okien, montaż klimatyzacji i wentylacji) miało miejsce okresowe wyłączanie pomieszczeń (sali ogólnej, szatni dla uczestników) z bieżącej działalności.*

(akta kontroli str. 716-731, 742-744)

Przewodnicząca PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. nie wystąpiła i nie uzyskała decyzji o pozwoleniu na użytkowanie, w odniesieniu do części budynku, w której prowadzona jest działalność ŚDS (część parteru) i BOP (część I piętro), pomimo takiego wymogu określonego w art. 55 i 59 ust. 2 ustawy Prawo budowlane⁴⁰. Szczegółowy opis nieprawidłowości przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 457-506)

³⁹ Nie wystąpiła okoliczność użytkowania przez uczestników pomieszczeń, w których trwały prace remontowe. Do sierpnia 2016 roku zajęcia w ŚDS odbywały się w czterech, a od września 2016 r. w pięciu grupach zajęciowych i zawsze ilość użytkowanych pomieszczeń odpowiadała ilości grup. Powierzchnia nieużytkowana pomieszczeń ŚDS w okresie od listopada do grudnia 2015 r. wyniosła 66,94 m², od listopada do grudnia 2016 r. wyniosła 54,44 m², od listopada do grudnia 2017 r. wyniosła 16,73 m², od października do grudnia 2018 r. wyniosła 92,67 m², a od stycznia do marca 2019 r. wyniosła 100,31 m². Łącznie powierzchnia nieużytkowana w tych okresach wyniosła 331,09 m².

⁴⁰ Nie uzyskano jeszcze wszystkich wymaganych zgód na użytkowanie części budynku ze względu na przebywanie w nim ludzi, tj. Straży Pożarnej o spełnieniu wymogów w zakresie bezpieczeństwa p.poż., organów administracji architektonicznej (pozwolenie na użytkowanie) - w przypadku, gdy obiekt był budowany lub przebudowywany na podstawie pozwolenia na budowę. W okresie kontrolowanym Sanepid przeprowadził w ŚDS pięć kontroli pod kątem spełniania wymagań sanitarnych, nie stwierdzając nieprawidłowości.

Ponadto, dla budynku, w którym mieści się ŚDS nie prowadzono książki obiektu budowlanego oraz nie dokonywano kontroli okresowych budynku. Zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy Prawo budowlane obiekty budowlane powinny być w czasie ich użytkowania poddawane przez właściciela lub zarządcę kontroli:

1) okresowej, co najmniej raz w roku, polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego: a) elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu, b) instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska, c) instalacji gazowych oraz przewodów kominowych (dymowych, spalinowych i wentylacyjnych);

2) okresowej, co najmniej raz na 5 lat, polegającej na sprawdzeniu stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektu budowlanego, estetyki obiektu budowlanego oraz jego otoczenia; kontrolą tą powinno być objęte również badanie instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażeń, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów.

Stosowanie do art. 64 ust. 1 i 3 tej ustawy właściciel lub zarządca jest obowiązany prowadzić dla każdego budynku książkę obiektu budowlanego, stanowiącą dokument przeznaczony do zapisów dotyczących przeprowadzanych badań i kontroli stanu technicznego, remontów i przebudowy, w okresie użytkowania obiektu budowlanego, a protokoły z kontroli obiektu budowlanego, są dołączone do książki obiektu budowlanego.

(akta kontroli str.457-463)

Jak w wynika ze złożonych przez dyrektora Wydziału Gospodarki Nieruchomościami i Majątku Urzędu Miasta Gorzowa Wlkp. (dalej: *Dyrektor WGN*) oraz kierownika Administracji Domów Mieszkalnych Nr 4 w Gorzowie Wlkp., to jest przedstawicieli właściciela budynku – Miasta Gorzowa Wlkp., dokumentacja dotycząca obiektu, w tym książka obiektu budowlanego zaginęły. Dyrektor WGN wyjaśniła, że: *inwestycja związana ze zmianą sposobu użytkowania obiektu na ŚDS jest w trakcie realizacji, inwestor Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Gorzowie Wlkp. nie jest jeszcze w posiadaniu dokumentów na użytkowanie obiektu. W części budynku realizowane są przez PSONI powierzone zadania. W trakcie realizowanej inwestycji - termomodernizacji obiektu – zgodnie z SIWZ Miasto zobowiązane jest zapewnić bezpieczne użytkowanie obiektu przez osoby w nim przebywające. Z informacji uzyskanej od PSONI wynika, iż w obiekcie minimum raz w tygodniu dokonywany jest przegląd bezpiecznego użytkowania przez specjalistę ds. BHP. (co potwierdziła także Przewodnicząca PSONI Koło w Gorzowie Wlkp., w trakcie dokonanych przez NIK oględzin ŚDS). Dyrektor nadmienila, że: wobec faktu zaginięcia książki obiektu, Miasto wystąpi do PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. o założenie książki obiektu (z adnotacją, że dokumentacja zaginęła) i dokonywanie bieżących wpisów.*

(akta kontroli str. 461-463)

Z regulacji umowy najmu oraz umowy użyczenia obiektu, w którym prowadzona jest działalność ŚDS, zawartej pomiędzy Miastem Gorzów Wlkp. (właścicielem) a PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. wynika, że PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. przejęło na siebie obowiązki związane z zarządzaniem budynkiem i zobowiązuje się do utrzymania nieruchomości w należytym stanie.

(akta kontroli str. 369-375)

Przewodnicząca PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. wyjaśniła, że dla budynku nie prowadziła książki obiektu budowlanego oraz nie dokonywała stosownych przeglądów. Po przejęciu budynku od Miasta Gorzowa Wlkp. wiedziała, że taka

dokumentacja znajduje się w ADM nr 4 w Gorzowie Wlkp., ponieważ się z nią zapoznała. Do czasu kontroli NIK nie miała wiedzy, że Miasto Gorzów Wlkp. nie realizuje obowiązków wynikających z Prawa budowlanego, ani też, że dokumenty te zaginęły. Przewodnicząca nadmieniła, że jej zdaniem PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. nie jest właścicielem ani zarządcą w myśl art. 64 ustawy Prawo budowlane, zatem nie było żadnego powodu, aby jako najemca zakładać drugą tego rodzaju dokumentację. Właściciel, ani umową najmu, ani późniejszą umową użyczenia, ani żadnym innym dokumentem nie nałożył na PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. obowiązku przejęcia i prowadzenia książki obiektu budowlanego. Przewodnicząca poinformowała, że: *w dniu 14 marca 2019 r. otrzymałam pismo z UM Wydziału Nieruchomości nakładające na nas obowiązek założenia nowej książki i dokonywania w niej bieżących wpisów, co przyjmujemy do realizacji. Sprawa ta wymaga odrębnego uregulowania w umowie i jest w trakcie realizacji. Po podpisaniu aneksu do umowy użyczenia, natychmiast założymy książkę obiektu. Od Dyrektora Wydziału Nieruchomości UM Gorzów Wlkp. otrzymałam w dniu 25 marca 2019 r. informację, że aneks będzie gotowy w ciągu tygodnia. Oświadczam, że nie uchylam się od obowiązków nałożonych prawem bądź innymi umowami, jednakże w sytuacji nie sprecyzowania ich w dokumentach nie mogę ich realizować.*

(akta kontroli str. 497-500)

W dniu 29 marca 2019 r. aneksem do umowy użyczenia nieruchomości, Miasto Gorzów Wlkp. przeniosło ww. obowiązki na PSONI Koło w Gorzowie Wlkp.⁴¹ Z dniem 8 kwietnia 2019 r. PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. założyło książkę obiektu budowlanego⁴².

(akta kontroli str. 732-741, 1116-1118)

2.4. Stan zatrudnienia w ŚDS na koniec poszczególnych lat okresu objętego kontrolą wyniósł w: 2016 r. - 13 osób zatrudnionych na 11,25 etatów, 2017 r. - 12 osób zatrudnionych na 10,75 etatów, 2018 r. - 14 osób na 12 etatów. Wskaźnik zatrudnienia dla ŚDS w poszczególnych latach okresu objętego kontrolą wyniósł: w 2016 r. - 8,25 etatu, w 2017 r. - 9,25 etatu, w 2018 r. - 10,25 etatu i w każdym z badanych lat był wyższy od wskaźnika minimalnego dla tego typu domu, określonego w § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie śds⁴³.

Kwalifikacje Kierownika ŚDS⁴⁴ oraz pracowników⁴⁵ w nim zatrudnionych były zgodne z określonymi w § 9-11 rozporządzenia w sprawie śds.

⁴¹ Aneksem nr 2 do umowy użyczenia nr 81/17 z dnia 30 czerwca 2017 r. zmieniono §6 umowy, zgodnie z którym, Stowarzyszenie zobowiązuje się do ponoszenia kosztów związanych z utrzymaniem nieruchomości oraz kosztów związanych z charakterem prowadzonej działalności. Stowarzyszenie zobowiązane jest do prowadzenia książki obiektu zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Według stanu faktycznego na dzień 8 kwietnia 2019 r. - PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. założyło książkę obiektu budowlanego i przekazało go osobie z uprawnieniami – inspektorowi nadzoru budowlanego, celem dokonania w niej wpisów, stosownie do § 5 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie książki obiektu budowlanego (Dz. U. Nr 120, poz. 1134).

⁴² Zlecono pomiary elektryczne – wykonanie rozpocznie się w dniu 26 kwietnia 2019 r., dokonano wstępnych ustaleń z przedstawicielem Wydziału Kontrolno – Prewencyjnego Straży Pożarnej w Gorzowie Wlkp. w sprawie spełnienia warunków ppoż oraz ustalono termin spotkania ze Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną w sprawie opinii sanitarnej, które odbędzie się dnia 19 kwietnia 2019 r.

⁴³ Wskaźnik zatrudnienia pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego wynosi nie mniej niż 1 etat na 5 uczestników w domu typu B.

⁴⁴ Studia wyższe I stopnia – praca socjalna, studia wyższe II stopnia – pedagogika opiekuńcza i resocjalizacyjna, studia podyplomowe – Organizacja pomocy społecznej oraz na dzień zatrudnienia 11-letnie doświadczenie zawodowe polegające na realizacji usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

⁴⁵ Posiadali co najmniej trzymiesięczne doświadczenie zawodowe polegające na realizacji usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi (zgodnie z §11 ust. 1 rozporządzenia w sprawie śds, w brzmieniu przepisu obowiązującym od dnia 11 stycznia 2019 r.). Natomiast pracownicy, których zakres obowiązków obejmował

Średnie miesięczne wynagrodzenie pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego ŚDS w poszczególnych badanych latach wyniosło: w 2016 r. – 2.613,83 zł, w 2017 r. – 2.937,61 zł, w 2018 r. – 3.376,19 zł.

(akta kontroli str. 509-530)

2.5. W latach objętych kontrolą w ŚDS zorganizowano i umożliwiono pracownikom udział w szkoleniach wynikających ze zgłoszonych potrzeb. Były to warsztaty, szkolenia, zespoły samokształceniowe. Tematyka szkoleń była związana z funkcjonowaniem ŚDS⁴⁶. W poszczególnych latach objętych kontrolą przeprowadzono następującą liczbę szkoleń: w 2016 r. - 10 szkoleń, w 2017 r. – 6 szkoleń oraz w 2018 r. - 17 szkoleń. Tym samym spełniono wymóg częstotliwości szkoleń (co najmniej raz na 6 miesięcy), wynikający z § 23 rozporządzenia w sprawie śds.

(akta kontroli str. 532-537)

2.6. W okresie kontrolowanym w ŚDS nie zatrudniano psychologa w formie umowy o pracę. W latach 2016-2018 współpraca z psychologiem była realizowana w wyniku zawarcia przez ŚDS umów zlecenia, a następnie umowy o świadczenie usług⁴⁷. Liczba godzin oferowanego wsparcia w ŚDS była z każdym rokiem zwiększana i w poszczególnych latach wynosiła: w 2016 r. – 32 godziny, w 2017 r. – 90 godz., a w 2018 r. – 120 godz. W I kwartale 2019 r. ŚDS nie współpracował z psychologiem. Kierownik ŚDS wyjaśniła⁴⁸, że: *w grudniu 2018 roku złożono ofertę zatrudnienia ówczesnie współpracującemu z placówką psychologowi, jednak nie był nią zainteresowany. Aktualnie poszukujemy osoby do pracy na tym stanowisku.*

(akta kontroli str. 531, 538-539)

Realizowane w latach 2016-2018 w ŚDS poradnictwo psychologiczne odpowiadało potrzebom uczestników oraz ich opiekunów i obejmowało: indywidualne poradnictwo psychologiczne oraz warsztaty grupowe dla uczestników ŚDS, indywidualne poradnictwo dla rodziców/opiekunów uczestników, prowadzenie konsultacji i terapii psychologicznej z uczestnikami ŚDS, współpracę z zespołem wspierająco-aktywizującym i sporządzenie niezbędnej dokumentacji.

(akta kontroli str. 538-539)

W badanym okresie w ŚDS nie zatrudniano lekarzy psychiatrów lub lekarzy neurologów. Jako przyczynę Kierownik ŚDS wskazała ograniczone środki finansowe na funkcjonowanie placówki i powołała, że *uczestnikom umożliwiono skorzystanie z konsultacji, których udzielał lekarz psychiatra na mocy zawartej umowy o świadczenie usług*⁴⁹.

W okresie kontrolowanym zadania wykonywane przez pracowników ŚDS nie były poddane superwizji, o której mowa w art. 121a ustawa z dnia 12 marca 2004 r.

prowadzenie treningów umiejętności społecznych, posiadali przeszkolenie i doświadczenie w zakresie: umiejętności kształtowania motywacji do akceptowanych przez otoczenie zachowań; kształtowania nawyków celowej aktywności; prowadzenia treningu zachowań społecznych (stosownie do §11 ust. 2 rozporządzenia w sprawie śds).

⁴⁶Na początku każdego roku Kierownik ŚDS dokonuje analizy potrzeb i przygotowujemy plan szkoleń na rok bieżący.

⁴⁷Umowa zlecenia: nr UMW/2016/4 z dnia 1 marca 2016 r., nr UMW/2017/7 z dnia 9 stycznia 2017 r., UMW/2018/6 z dnia 5 stycznia 2018 r. oraz umowa o świadczenie usług z dnia 30 września 2018 r.

⁴⁸ Na dzień 5 marca 2019 r.

⁴⁹Umowy zlecenia o świadczenie usług konsultacyjnych celem zapewnienia prawidłowej opieki lekarskiej uczestników ŚDS z dnia 4 stycznia 2010 r. oraz z dnia 1 marca 2018 r.

o pomocy społecznej⁵⁰ jak i superwizorów działających w ramach procedur psychoterapeutycznych.

(akta kontroli str. 532-536)

2.7. Na podstawie próby kontrolnej 21 uczestników⁵¹ sprawdzono, jakiego rodzaju usługi opiekuńcze dla podopiecznych realizował ŚDS. Przeprowadzone badanie wykazało, że dla każdego podopiecznego opracowano indywidualny plan postępowania wspierająco-aktywizującego, stosownie do § 7 ust. 6 i 7 rozporządzenia w sprawie śds. Plany te zawierały: określenie celu głównego, czas i miejsce realizacji zadania, zadania szczegółowe, sposób i metodę ich realizacji, osoby odpowiedzialne za realizację planu - skład osobowy, podpis uczestnika lub rodzica/opiekuna. W skład zespołu wspierająco-aktywizującego opracowującego ww. plany wchodził kierownik domu oraz pracownicy świadczący usługi w domu, co jest zgodne § 2 pkt 7 ww. rozporządzenia. W skład przedmiotowego zespołu nie wchodził lekarze, gdyż w ŚDS nie zatrudniano lekarzy z powodu ograniczonych środków finansowych na funkcjonowanie placówki, co wynika z wyżej złożonego wyjaśnienia Kierownik ŚDS.

(akta kontroli str. 540-566)

Zespół wspierająco-aktywizujący zbierał się: 10 razy w 2016 r., 11 razy w 2017 r. oraz 14 razy w 2018 r., tj. z częstotliwością wyższą niż wskazana w § 13 ust. 2 ww. rozporządzenia (co najmniej raz na 6 miesięcy). Podopieczni objęci badaniem korzystali z następującego zakresu usług: trening funkcjonowania w życiu codziennym⁵², trening umiejętności interpersonalnych⁵³, trening umiejętności spędzania wolnego czasu⁵⁴, pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych⁵⁵, niezbędna opieka, terapia ruchowa⁵⁶, poradnictwo psychologiczne. Zakres ten odpowiadał zaleceniom indywidualnych planów postępowania wspierająco-aktywizującego, w ramach których zapewniona była dostępność zajęć zarówno indywidualnych, jak i zespołowych oraz był zgodny z zakresem usług wskazanych w § 14 rozporządzenia w sprawie śds. W przypadku 12 badanych, z uwagi na możliwości psychofizyczne uczestnika, zajęcia opierały się głównie na stymulacji polisensorycznej i treningach relaksacji, wykorzystywano elementy muzykoterapii, integracji bilateralnej oraz komunikacji alternatywnej. W jednym przypadku (uczestnika niewidomego) prowadzono trening orientacji w przestrzeni. Natomiast w 3 przypadkach w których uczestnicy nie komunikowali się werbalnie lub komunikowali w specyficzny sposób, ważnym elementem w pracy był trening komunikacji alternatywnej i wspomagającej.

(akta kontroli str. 540-566)

⁵⁰ Dz. U. z 2018 r., poz. 1508, ze zm.

⁵¹ Po siedmiu uczestników z każdego roku objętego badaniem (2016, 2017 i 2018), którym ŚDS świadczył swoje usługi.

⁵² To jest: trening dbałości o wygląd zewnętrzny, trening nauki higieny, trening kulinarny, trening umiejętności praktycznych.

⁵³ To jest: kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami w grupie a także z osobami bliskimi oraz z innymi osobami w miejscach użyteczności publicznej np. podczas zakupów oraz w środkach komunikacji publicznej a także w instytucjach kultury.

⁵⁴ To jest: rozwijanie zainteresowań audycjami radiowymi, telewizyjnymi, literaturą, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych.

⁵⁵ To jest: umożliwienie konsultacji z lekarzem psychiatrą.

⁵⁶ To jest: zajęcia sportowe, turystyka i rekreacja.

Wśród badanych nie było podopiecznych korzystających z pomocy całodobowej ŚDS⁵⁷, przewidzianej § 16 rozporządzenia w sprawie śds.

(akta kontroli str. 540-566)

Uczestnikom umożliwiono codzienne spożywanie gorącego posiłku:

- od lutego 2019 r. w ramach treningu kulinarnego od poniedziałku do środy (3 dni w tygodniu) oraz cateringu od czwartku do piątku (2 dni w tygodniu),
- od października 2017 r. do stycznia 2019 r. w ramach treningu kulinarnego przygotowywanego codziennie przez jedną z grup,

co było zgodne z § 15 rozporządzenia w sprawie śds.

Wcześniej, w badanym okresie, tj. od stycznia 2016 r. do czerwca 2017 r. i we wrześniu 2017 r. codzienne spożywanie gorącego posiłku następowało poprzez zakup obiadu przez uczestników ŚDS, a trening kulinarny przebiegał w ograniczonym zakresie⁵⁸.

Z gorącego posiłku nie korzystało kilku uczestników - w całym ww. okresie takich osób było od 5 do 8 - co wynikało z indywidualnych ustaleń z opiekunami i zaleceń związanych z cukrzycą, dietą specjalistyczną, lekkostrawną oraz krytycznymi problemami z przełykaniem.

(akta kontroli str. 540-566, 567-570, 1119-1128)

ŚDS skorzystał z możliwości zapewnienia uczestnikom z zaburzeniami zachowań lub niepełnosprawnością fizyczną usług transportowych, polegających na dowożeniu na zajęcia z miejsca zamieszkania lub innego miejsca uzgodnionego z kierownikiem domu i odwożenia po zajęciach, co jest zgodne z § 20 rozporządzenia w sprawie śds. Z usługi tej na 21 badanych korzystało 12 uczestników, co stanowi 57%⁵⁹.

(akta kontroli str. 540-566)

Dla każdego uczestnika prowadzono dokumentację indywidualną oraz każdy z ww. był ujęty w dokumentacji zbiorczej prowadzonej przez ŚDS. Zakres dokumentacji odpowiadał wymogom § 24 ust. 2 - 6 rozporządzenia w sprawie śds.

(akta kontroli str. 540-566)

2.8. W trakcie kontroli, celem pełniejszego rozeznania na temat oceny poziomu świadczonych usług i prowadzonych zajęć w ŚDS, NIK przeprowadziła badanie ankietowe skierowane do 27 opiekunów prawnych (lub faktycznych) osób przebywających w ŚDS. Na pytania NIK odpowiedziało 20 opiekunów, co stanowi 74% respondentów, do których skierowano ankiety.

(akta kontroli str. 571-621)

Jeśli chodzi o usługi świadczone przez ŚDS oraz dostosowanie prowadzonych w nim zajęć do potrzeb uczestników, 85% ankietowanych oceniło je jako bardzo dobrze dostosowane, a 15% jako dobrze dostosowane. Według 55% respondentów usługi te w sposób bardzo dobry, a według 45% respondentów w sposób dobry, przyczyniają się do wzrostu umiejętności społecznych uczestników.

(akta kontroli str. 571-621)

⁵⁷ ŚDS działa 5 dni w tygodniu od poniedziałku do piątku w godz. 7:00-16:00. ŚDS nie dysponuje miejscami całodobowego pobytu.

⁵⁸ W całym badanym okresie nie wystąpiły sytuacje przyznania posiłku w ramach zadania własnego gminy, o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 3 i 14 ustawy o pomocy społecznej.

⁵⁹ Spośród 21 badanych w poszczególnych latach z usług transportowych korzystało: 8 uczestników w 2016 r., 9 uczestników w 2017 r., 12 uczestników w 2018 r. Usługi transportowe realizowane były w ramach środków finansowych PSONI Koło w Gorzowie Wilkp. oraz ŚDS. Wydatki na te usługi poniesione w ramach dotacji na prowadzenie ŚDS w: 2016 r. wyniosły 446 zł, 2017 r. wyniosły 725 zł, 2018 r. wyniosły 3.200 zł.

Na pytanie czy zakres usług świadczonych przez ŚDS należałoby rozbudować, odpowiedzi udzieliło 95% respondentów, z czego 36,8% nie wskazało takiej potrzeby, natomiast 63,2% wskazało na następujące usługi, o które powinna być wzbogacona oferta ŚDS: rozwój sportowo-rekreacyjny (ćwiczenia sportowe), kuchnia (posiłki: śniadanie i jednodaniowy obiad), zajęcia indywidualne z terapeutą (dwa lub trzy razy w tygodniu po jednej godzinie), spotkania z psychologiem, psychiatrą, neurologiem, logopedą, masażystą (więcej porad i konsultacji dla potrzebujących tej pomocy), zwiększenie ilości zabiegów rehabilitacyjnych (np. masaż suchy), zajęcia rehabilitacyjne na basenie, możliwość przebywania osoby niepełnosprawnej w ŚDS w większym wymiarze czasowym aniżeli 8 godzin - w przypadku wystąpienia sytuacji losowych w rodzinie (opiekunów prawnych / faktycznych), zwiększenie ilości opiekunów w grupie dzieci mocno upośledzonych.

(akta kontroli str. 571-621)

Jeśli chodzi o ocenę bazy materialnej ŚDS oraz jego wyposażenia, 40% ankietowanych oceniło ją bardzo dobrze, 35% dobrze, 20% zadowolająco a 5% słabo. Najczęściej wskazywane przez respondentów rzeczy/urządzenia, w które należałoby doposażyć ośrodek to: sprzęt rehabilitacyjny, m.in. materace przeciwodleżynowe, łóżka specjalistyczne, fotele masujące, podnośniki, chodniki (sala rehabilitacyjna z pełnym wyposażeniem), a także plac zabaw przy ŚDS, przystosowany dla osób niepełnosprawnych (np. huśtawka – platforma, z której mogą korzystać osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich) oraz nowy samochód do przewozu uczestników ŚDS (przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych).

(akta kontroli str. 571-621)

Na pytanie czy występują jakiekolwiek mankamenty (niedogodności) w funkcjonowaniu ŚDS, a których wyeliminowanie przyczyniłoby się do poprawy jakości świadczonych przez ŚDS usług, 75% nie wskazało żadnych niedogodności, natomiast 25% respondentów wskazało na: skrócenie czasu na podjęcie decyzji o możliwości korzystania z rehabilitacji na basenie, po pobraniu próbek wody z basenu przez Sanepid (za długi okres przerwy w korzystaniu z basenu); brak dostatecznej ilości opiekunów w grupach, gdzie przebywają osoby niepełnosprawne (mało samodzielne), rezultatem tego jest wystąpienie braku możliwości należytej opieki; stary samochód do przewozu uczestników ŚDS (sugestia wymiany na nowy); trwający remont ŚDS.

Jeśli chodzi o współpracę z pracownikami ŚDS w celu zapewnienia integracji społecznej uczestników domu, 95% oceniło ją bardzo dobrze, a 5% dobrze.

(akta kontroli str. 571-621)

Do wyżej wymienionych uwag i potrzeb wskazywanych przez ankietowanych, odniosła się Kierownik ŚDS wyjaśniając, że jeśli chodzi o usługi wskazywane przez ankietowanych, o które powinna być wzbogacona oferta ŚDS to: *codzienne zajęcia w ŚDS uwzględniają regularną aktywizację i rozwój sportowo-rekreacyjny dostosowany do możliwości uczestników*⁶⁰. Szczegółowe informacje dotyczące

⁶⁰ W tym zakresie realizowane są między innymi: indywidualne i grupowe treningi sprawności motorycznej prowadzone przez pedagogów, rozruch poranny przy muzyce prowadzony przez fizjoterapeutę, indywidualne zajęcia z fizjoterapeutą w ramach projektu PFRON, gra w Bocci (także udział w turniejach), okolicznościowe imprezy taneczne, cykl zajęć „Poznaję swoje miasto”, spacerów od wiosny do jesieni, zajęcia rekreacyjne, ruchowe w ogrodzie przy ŚDS, wyjazdy na ryby, coroczne 5-ciodniowe wyjazdy nad morze dla uczestników i ich opiekunów, grzybobrania, zajęcia w stadninie koni w Dzierżawicach, współpraca ze studentami fizjoterapii Zamiejscowego Wydziału Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim poznańskiej AWF – zajęcia w ŚDS i na terenie uczelni. W ŚDS realizowany jest trening kulinarny, w ramach którego uczestnicy przygotowują i spożywają ciepły posiłek. Od roku 2019 w tygodniu od poniedziałku do środy posiłki przygotowywane są przez uczestników trzech grup, których możliwości sprawcze na to pozwalają, natomiast w czwartki i piątki zakupywany jest jednodaniowy posiłek obiadowy.

planów działań, a także sprawozdania z ich realizacji przekazywane są rodzicom, opiekunom uczestników podczas corocznych spotkań organizowanych w placówce. W ŚDS poza zajęciami grupowymi regularnie organizowane są zajęcia indywidualne⁶¹. Nadrzędnym celem ŚDS jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych uczestników. W tym celu zatrudnieni są opiekunowie realizujący ten zakres wsparcia (4 osoby)⁶².

(akta kontroli str. 622-627)

Mając na uwadze zwiększone potrzeby uczestników w zakresie opieki, pielęgnacji i konieczność indywidualizacji zajęć terapeutycznych, Kierownik ŚDS wyjaśniła, że: *wskaźnik zatrudnienia w zespole wspierająco-aktywizującym od kilku lat przekracza minimalny poziom zatrudnienia określony w § 12 rozporządzenia w sprawie śds. [...]* Od lutego 2019 r. zatrudniono kolejnego opiekuna do wsparcia grup, w których znajdują się osoby z głębszą niepełnosprawnością intelektualną⁶³.

(akta kontroli str. 622-627)

Odnosząc się do wyposażenia placówki, Kierownik ŚDS wyjaśniła, że placówka: *zabezpiecza aktualne potrzeby uczestników. Dysponujemy wszystkimi wymienionymi przez ankietowanych akcesoriami, urządzeniami⁶⁴. Zakup nowego auta aktualnie nie jest możliwy ze względu na brak środków finansowych na taki cel (dotacja dla ŚDS jest zbyt niska oraz przeznaczana na bieżącą działalność placówki).*

(akta kontroli str. 622-627)

Odnosząc się do mankamentów w funkcjonowaniu ŚDS wskazywanych przez ankietowanych, a których wyeliminowanie przyczyniłoby się do poprawy jakości

Poza tym uczestnikom umożliwia się spożywanie śniadania przywiezionego z domu, przy przygotowywaniu w ŚDS ciepłym napoju - kawa zbożowa, herbata. Pełne wyżywienieienne w ramach pobytu w ŚDS nie jest realizowane z uwagi na ograniczone środki finansowe placówki.

⁶¹ To jest: z pedagogami (codziennie w godzinach 8:00-9:00 i 14:00-15:00), z fizjoterapeutą (w ramach projektu współfinansowanego ze środków PFRON i PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. - codziennie w godzinach 8:00-14:00), z logopedą (w ramach projektu współfinansowanego ze środków PFRON i PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. - w poniedziałki w godzinach 12:00-15:00 i w środy od 9:00-13:00), z kynoterapeutą (w ramach projektu współfinansowanego ze środków PFRON i PSONI Koła w Gorzowie Wlkp. - średnio 6 godzin w miesiącu), z psychologiem - 10 godzin w miesiącu (aktualnie trwa nabór na stanowisko psychologa).

⁶² Zapewnienie większej liczby porad specjalistów jest uzależnione od posiadanych środków finansowych placówki. Od kwietnia 2019 roku zaplanowano zwiększenie wymiaru zatrudnienia fizjoterapeuty, co zwiększy ilość zabiegów rehabilitacyjnych. Z przyczyn organizacyjnych nie ma możliwości zapewnienia regularnych wyjść na basen - brak możliwości zapewnienia bezpieczeństwa i indywidualnej opieki uczestnikom. W roku 2019 zaplanowano wyjścia na basen i zajęcia z zakresu terapii Watsu dla uczestników ŚDS, przy współpracy ze studentami fizjoterapii Zamiejscowego Wydziału Kultury Fizycznej w Gorzowie Wlkp. poznańskiej AWF. ŚDS wychodząc naprzeciw oczekiwaniom opiekunów uczestników umożliwia pobyt w placówce przez 9 godzin dziennie. W sytuacjach losowych uczestnik ŚDS ma też możliwość uzyskania całodobowego wsparcia w prowadzonym przez PSONI Koło w Gorzowie Wlkp. Mieszkanii Chronionym. Nie zabezpiecza to jednak wszystkich potrzeb. Organizacja prowadzi działania zmierzające do utworzenia kolejnej placówki zapewniającej miejsca całodobowego pobytu.

⁶³ Powyższe dane obrazują regularne zwiększanie liczby osób zatrudnionych w ŚDS, na co bezpośredni wpływ ma wzrost wysokości miesięcznej dotacji na uczestnika oraz środki finansowe, o których mowa w art. 51c ust. 5 ustawy o pomocy społecznej, wprowadzonym ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją programu „Za życiem” (Dz. U. 2017 r. poz. 1292). W kolejnych latach, w miarę posiadanych środków finansowych planuje się kolejne zwiększenia ilości kadry.

⁶⁴ Potrzeby bieżące placówki (np. zatrudnienie odpowiedniej ilości kadry) wymuszają konieczność stopniowego, selektywnego planowania wszystkich wydatków. Plac zabaw nie jest właściwym miejscem do rekreacji osób dorosłych, natomiast teren zielony przy ŚDS jest sukcesywnie zagospodarowywany z uwzględnieniem ich możliwości i aktywności. W latach ubiegłych wydzielono miejsce do uprawy ziół i warzyw, zakupiono trampolinę, sprzęt i akcesoria ogrodowe, np. grill, leżaki, stoły, krzesła. Na potrzeby osób poruszających się na wózkach zaprojektowano i zbudowano „mobilne ogrody” umożliwiające uprawę roślin uczestnikom z niepełnosprawnością ruchową. W roku bieżącym zaplanowano budowę ścieżki sensorycznej, a w kolejnych latach, w miarę posiadanych środków finansowych, dalsze wyposażanie tej części ŚDS, także w huśtawkę, platformę dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Aktualnie dobiega końca remont sali rehabilitacyjnej.

świadczonych w nim usług, Kierownik ŚDS wyjaśniła, że: *ŚDS nie dysponuje basenem, więc nie mogę odnieść się do wskazanego przez jednego z ankietowanych mankamentu polegającego na zbyt długim okresie przerwy w korzystaniu z basenu. Prawdopodobnie zgłoszona uwaga dotyczy jednego z uczestników korzystającego z basenu należącego do OREW PSONI Koła w Gorzowie Wlkp. za zgodą Zarządu organizacji. Trwający w ŚDS remont jest stanem przejściowym, mającym docelowo poprawić standard pobytu przebywających w ŚDS osób. Dokładamy wszelkich starań, by jego przebieg w jak najmniejszym stopniu zakłócał komfort przebywających w ŚDS osób, np. jeśli to możliwe, część prac jest wykonywana w godzinach popołudniowych lub w soboty.*

(akta kontroli str. 622-627)

2.9. W okresie objętym kontrolą ŚDS nie był kontrolowany przez uprawnione podmioty, tj. Urząd Miasta Gorzowa Wlkp., Wojewodę Lubuskiego, ani Lubuski Oddział Narodowego Funduszu Zdrowia w Zielonej Górze. W badanym okresie w ŚDS przeprowadzono pięć kontroli Sanepidu, które nie wykazały nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 628-630)

2.10. Kierownik ŚDS opracowała oraz przekazała terminowo Wydziałowi Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego (dalej: LUW) sprawozdania z działalności ŚDS w roku budżetowym (za 2016, 2017 i 2018 rok) oraz jednostce zlecającej – Miastu Gorzów Wlkp. (za 2018 rok). Stwierdzono, że Kierownik ŚDS nie przekazała Miastu Gorzów Wlkp. przedmiotowych sprawozdań za lata 2016 i 2017, pomimo takiego obowiązku wynikającego z § 25 i 3 rozporządzenia w sprawie śds. Szczegółowy opis nieprawidłowości przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Sprawozdania zawierały wszystkie wymagane elementy oraz informacje określone w § 25 ust. 2 rozporządzenia w sprawie śds, a dane w nich zawarte były rzetelne.

(akta kontroli str. 631-711)

2.11. W badanym okresie ŚDS współpracował z Gorzowskim Centrum Pomocy Rodzinie (dalej: GCPR) oraz ośrodkami pomocy społecznej z gmin, których mieszkańcy korzystają ze wsparcia w ŚDS. Zakres współpracy to m.in.: dostarczanie informacji opiekunom uczestników zajęć ŚDS na temat dostępnych świadczeń, przysługujących praw, ustalanie terminów przyjęć do ŚDS osób, gromadzenie i przekazywanie przez pracowników GCPR dokumentacji niezbędnej do skierowania uczestników do ŚDS.

ŚDS współpracował z lekarzem psychiatrą, stosownie do § 21 pkt 3 rozporządzenia w sprawie śds. W okresie kontrolowanym z konsultacji korzystało systematycznie 9 uczestników ŚDS.

(akta kontroli str. 532-536)

W latach 2016-2019 (I kwartał), stosownie do § 21 pkt 5-8 rozporządzenia w sprawie śds, placówka współpracowała z organizacjami pozarządowymi, kościołami, ośrodkami kultury i organizacjami kulturalno-rozrywkowymi, a także placówkami oświatowymi i innymi jednostkami świadczącymi usługi dla osób niepełnosprawnych. Najważniejszymi działaniami w zakresie ww. współpracy były:

- spotkania z zawodnikami w klubie gorzowskiego Związku Sportu Niepełnosprawnych "START";
- udział w Integracyjnych Mistrzostwach Województwa Lubuskiego w Bocci;

- współpraca z Fundacją *Art Asante*⁶⁵;
- współpraca z Uniwersytetem Trzeciego Wieku;
- współpraca z Wojewódzką i Miejską Publiczną Biblioteką w Gorzowie Wlkp.⁶⁶, z Miejskim Centrum Kultury⁶⁷;
- organizacja otwartych zajęć w ŚDS dla studentów z Niemiec⁶⁸;
- przygotowanie i rozpowszechnianie informacji nt. wsparcia organizowanego w ŚDS w szkołach specjalnych oraz poradniach;
- integracyjne warsztaty i imprezy dla uczestników innych ŚDS i mieszkańców DPS (liczne spotkania towarzyskie, uroczystości),
- organizacja weekendowego treningu samodzielności ŚDS w Szczecinie i w Myśliborzu.

W badanym okresie ŚDS współpracował z osobami oraz podmiotami działającymi na rzecz integracji społecznej uczestników, stosownie do § 21 pkt 9 rozporządzenia w sprawie śds. Do najważniejszych aktywności należały:

- współpraca z centrum integracji społecznej i innymi podmiotami oraz osobami działającymi na rzecz integracji społecznej uczestników;
- organizacja praktyk dla beneficjentów CIS kształcących się w charakterze opiekunów;
- organizacja obchodów Dni Godności Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną w Gorzowie Wlkp.⁶⁹

W badanym okresie ŚDS nie współpracował z Powiatowym Urzędem Pracy w Gorzowie Wlkp.⁷⁰, ze względu na brak po stronie uczestników potrzeb w tym zakresie.

(akta kontroli str. 532-536)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Kierownik ŚDS nie przekazała jednostce zlecającej - Miastu Gorzów Wlkp. sprawozdań z działalności domu w roku budżetowym, to jest za 2016 i 2017 rok, co było obowiązkiem wynikającym z § 25 ust. 3 rozporządzenia w sprawie śds.

Jako przyczynę nieprawidłowości Kierownik ŚDS wskazała przeoczenie oraz mylne przyjęcie, że przesłanie sprawozdań rocznych z realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej, dotyczących prowadzenia Środowiskowego Domu Samopomocy przekazywanych Miastu Gorzów Wlkp. do 31 stycznia każdego roku, stanowi dopełnienie obowiązku wynikającego § 25 ust. 3 rozporządzenia w sprawie śds. Kierownik nadmieniła, że dopełniła obowiązku przesłania jednostce zlecającej sprawozdania za 2018 r.

(akta kontroli str. 712-713)

NIK zauważa, że sprawozdanie roczne z realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej i sprawozdanie z działalności domu w roku budżetowym to odrębne i niezależne od siebie dokumenty sprawozdawcze, zawierające różne

⁶⁵ Zorganizowano cykl koncertów muzyki klasycznej w ramach projektu *Latająca Filharmonia* w ŚDS.

⁶⁶ Udział w Dyskusyjnym Klubie Książki.

⁶⁷ Udział uczestników w Dyskusyjnym Klubie Filmowym.

⁶⁸ Przebywających na wymianie studenckiej w Akademii Gorzowskiej - Kierunek praca socjalna.

⁶⁹ W ramach tych uroczystości organizowano przedstawienia teatralne, festyny i happeningi na terenie miasta, promowano działania placówki, informowano społeczność lokalną o możliwości uzyskania wsparcia, promowano twórczość uczestników, a także zwracano uwagę na najważniejsze problemy środowiska osób z niepełnosprawnością intelektualną.

⁷⁰ §21 pkt 4 rozporządzenia w sprawie śds.

informacje oraz odrębne podstawy obowiązku ich sporządzenia, to jest umowa o realizację zadania publicznego i rozporządzenie w sprawie śds.

2. Użytkowano budynek, w którym prowadzona jest działalność stowarzyszenia, w szczególności ŚDS, nie występując o pozwolenie na użytkowanie, do czego obligowało pozwolenie na budowę z dnia 2 października 2015 r.

W decyzji Nr 464/15 Prezydenta Miasta Gorzowa Wlkp. z dnia 2 października 2015 r. zatwierdzającej projekt budowlany i udzielającej pozwolenia na budowę zamieszczona została informacja o istniejącym obowiązku w tym zakresie, i tak:

- zgodnie z pkt 2 pouczenia do przedmiotowej decyzji - do użytkowania obiektu budowlanego, na budowę którego wymagane jest pozwolenie na budowę, można przystąpić po zawiadomieniu właściwego organu nadzoru budowlanego o zakończeniu budowy, jeżeli organ ten w terminie 14 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, nie zgłosi sprzeciwu w drodze decyzji (zob. art. 54 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane). Jednakże w przypadkach, o których mowa w art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, inwestor jest obowiązany uzyskać pozwolenie na użytkowanie;

- zgodnie z pkt 3 pouczenia do przedmiotowej decyzji - inwestor może przystąpić do użytkowania obiektu przed wykonaniem wszystkich robót budowlanych pod warunkiem uzyskania pozwolenia na użytkowanie wydanego przez właściwy organ nadzoru budowlanego.

(akta kontroli str. 457-506)

Ze złożonych przez Przewodniczącą Zarządu Koła PSONI w Gorzowie Wlkp. wyjaśnień wynika, że przejmując obiekt od Miasta Gorzowa Wlkp. nie otrzymała informacji o braku zgody na użytkowanie obiektu. Ponadto była błędnie przekonana, że jeśli w obiekcie prowadzono poprzednio działalność skierowaną do osób niepełnosprawnych intelektualnie⁷¹, to obiekt posiada wszelkie niezbędne zgody na jego użytkowanie oraz że wszystkie formalności związane z dokumentacją związaną z użytkowaniem obiektu prowadzi właściciel. Przewodnicząca nadmieniła, że: *do użytkowania obiektu przez ŚDS przed otrzymaniem zgody na użytkowanie zmusiła nas konieczność pilnego opuszczenia budynku przy ul. Osadniczej 3, w którym wcześniej znajdował się ŚDS. Stanęliśmy przed dylematem zaprzestania działalności i wykluczenia uczestników ŚDS z terapii bądź przeniesienia działalności do obiektu, który był w trakcie dostosowywania. W budynku Walczaka 1, do którego przeniosło się ŚDS była planowana termomodernizacja, a wraz z nią zmiana sposobu wentylacji i ogrzewania budynku, co jest jednym z kluczowych warunków by otrzymać zgodę na użytkowanie od Sanepidu. My byliśmy gotowi do termomodernizacji już od roku 2016, natomiast prace termomodernizacyjne rozpoczęły się w roku 2018. To spowodowało, że obowiązek otrzymania zgody na użytkowanie nie został w kontrolowanym okresie przez nas wypełniony. [...]*

Przejmując od Miasta Gorzowa Wielkopolskiego budynek Walczaka 1, do którego miało się przenieść ŚDS nie miałam świadomości, że jest w tak złym stanie technicznym, przed nami użytkowała go przecież szkoła dla osób niepełnosprawnych. Dopiero po wyprowadzeniu się szkoły i dokładnym sprawdzeniu stanu obiektu ujawnił się prawdziwy stan faktyczny tj. niesprawa wentylacja, system grzewczy, instalacja kanalizacyjna i elektryczna. By otrzymać zgodę na użytkowanie niezbędne jest otrzymanie pozytywnej opinii sanitarnej i ppoż. W związku z tym, że w budynku nie była sprawna wentylacja miałam świadomość,

⁷¹ Zespół Kształcenia Specjalnego nr 1 im. Karola Wojtyły w Gorzowie Wlkp.

że zgody od straży sanitarnej na użytkowanie nie otrzymamy, a na wykonanie nowej instalacji niezbędny jest projekt, zgody, czas i pieniądze. Ponieważ cały budynek wymagał inwestycji opłaciliśmy i wykonaliśmy projekt budowlany przebudowy budynku zgodnie ze wszystkimi wymogami.

Po wykonaniu projektu, by rozpocząć działania mające na celu uzyskanie wszystkich niezbędnych zgód na użytkowanie, niezbędne było wykonanie nowej instalacji wentylacyjnej oraz ogrzewania, które mieściły się w zakresie robót związanych z termomodernizacją obiektu i spełnić wymogi ppoż. - zgodnie z projektem budowlanym zamontować drzwi ppoż. oraz środkową klatkę schodową doposażyć w instalacje ppoż., instalację ewakuacyjną, oświetlenie ewakuacyjne.

Nie było najmniejszego sensu by przed wykonaniem nowych instalacji oraz doposażeniu zgodnie z ppoż. składać wnioski o uzyskanie zgód na użytkowanie, ponieważ byłyby to zmarnowane środki finansowe na sporządzenie dokumentacji.

Od 2015 roku rozpoczęliśmy działania związane z objęciem przez właściciela (Miasto Gorzów Wlkp.) budynku Walczaka 1 termomodernizacją w ramach ZIT. W roku 2018 rozpoczęła się termomodernizacja obiektu i zakończyła w marcu w roku 2019. Obecnie jesteśmy w trakcie opracowywania materiałów na wydanie zgody sanitarnej i pozostaje sprawa zakończenia działań związanych z spełnieniem bezpieczeństwa w zakresie ppoż. Pomimo tego, że Wojewoda Lubuski pismem z dnia 29 stycznia 2019, które otrzymaliśmy do wiadomości znak PS-I.9422.1.2019.JJaz nakazuje w programach naprawczych nie uwzględniać kosztów prac, które wynikają z przepisów ppoż., złożyliśmy wniosek o sfinansowanie zakupu drzwi ppoż.

Aby zapewnić bezpieczne warunki dla uczestników ŚDS zapewniliśmy cotygodniowe przeglądy obiektu przez sp. ds. BHP i budynek jest pod ścisłą kontrolą inspektora ds. budowlanych. Pomieszczenia ŚDS znajduje się na parterze obiektu. ŚDS posiada 2 wyjścia na zewnątrz, ponadto z trzech pomieszczeń na zewnątrz można wyjść także poprzez drzwi balkonowe. To daje bezpieczeństwo w zakresie ewakuacji w sytuacji zagrożenia.

Uwzględniając powołane powyżej działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa uczestników ŚDS, NIK zwraca uwagę na obowiązki ciążące na inwestorze wynikające z Prawa budowlanego. Inwestor może przystąpić do użytkowania obiektu przed wykonaniem wszystkich robót budowlanych pod warunkiem uzyskania pozwolenia na użytkowanie wydanego przez właściwy organ nadzoru budowlanego, co zostało wyraźnie wskazane w decyzji w sprawie zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę wydanej na rzecz Stowarzyszenia.

(akta kontroli str. 497-500, 745-747, 849-858)

3. ŚDS, w okresie od stycznia 2016 r. do września 2017 r., nie umożliwiał uczestnikom skierowanym na pobyt dzienny spożywanie gorącego posiłku, w sposób określony § 15 rozporządzenia w sprawie śds. Zgodnie z tym przepisem dom umożliwia uczestnikom skierowanym na pobyt dzienny spożywanie gorącego posiłku, przyznanego w ramach zadania własnego gminy, o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 3 i 14 ustawy, lub w ramach treningu kulinarnego (ust. 1), w przypadku braku możliwości zapewnienia posiłku w ww. sposób dopuszcza się możliwość zakupu gorącego posiłku dla uczestników (ust. 2, obowiązujący od 11.01.2019 r.).

We wskazanym okresie uczestnicy ŚDS spożywali gorący posiłek w postaci obiadu dwudaniowego, przygotowywanego przez Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy, który prowadzi stołówkę, a uczestnicy korzystający z tego posiłku ponosili jego koszt w wysokości 4,00 zł za obiad, skalkulowany na poziomie „wsadu do kotła”. W miesiącach lipiec i sierpień 2017 r. w związku z przerwą w działalności

ww. kuchni uczestnicy przynosili własne posiłki. Równolegle w ŚDS prowadzono trening kulinarny, jednak posiłek przygotowywany w ten sposób nie był zapewniany wszystkim uczestnikom i codziennie. W ww. okresie był on realizowany w grupach, kilka razy w miesiącu (w zależności od miesiąca od 2 do 7 razy), a przygotowany posiłek spożywały wyłącznie osoby go przygotowujące.

Z wyjaśnień Kierownika ŚDS wynika, że z uwagi na kilkugodzinny pobyt uczestników w ŚDS była to, przy kwocie dotacji na uczestnika, jedyna możliwość zapewnienia gorącego posiłku w racjonalnych kosztach (4 zł za dwa dania i deser).

Opisywana nieprawidłowość została usunięta - od października 2017 r. umożliwiono wszystkim uczestnikom spożycie gorącego posiłku w ramach codziennego treningu kulinarnego (do stycznia 2019 r.), a od lutego 2019 r. w ramach treningu kulinarnego (3 dni w tygodniu) i cateringu (2 dni w tygodniu).

(akta kontroli str. 540-566, 567-570, 1119-1128)

OCENA CZĄSTKOWA

Usługi świadczone przez ŚDS na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi były zgodne z obowiązującymi standardami oraz przepisami prawa. Wprawdzie w okresie od stycznia 2016 r. do września 2017 r. nie umożliwiano uczestnikom domu spożywania gorącego posiłku, w sposób określony przepisami rozporządzenia w sprawie śds, jednak od października 2017 r. nieprawidłowość ta została usunięta. Negatywnie należy ocenić brak uzyskania zgody na użytkowanie budynku lub jego części, w której prowadzona jest działalność ŚDS.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK uwag nie formułuje, natomiast przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Wystąpienie o pozwolenie na użytkowanie budynku lub jego części, stosownie do wymogu określonego w ustawie Prawo budowlane.
2. Przeprowadzenie kontroli okresowych budynku, o których mowa w ustawie Prawo budowlane.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 29 kwietnia 2019 r.

Kontroler
Lidia Sobkowiak-Mariasz
Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektora
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis